

§ 250

Remiss av betänkande av SOU 2025:87 Utredningen om straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel

Ärendenr 2025/1253-1.3.1.5

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta bifogat remissvar enligt KLF Hid: 2025.10387 som sitt eget och avge som Luleå kommuns svar till Justitiedepartementet.

Reservationer

Sana Suljanovic (M), Arvid Persson (M), Samuel Ek (KD), Thomas Söderström (L) och Dexter Krokstedt (SD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Luleå kommun är remissinstans över utredningen om straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel.

Luleå kommun avstyrker utredningens förslag. Luleå kommun anser att den nuvarande straffrättsliga lagstiftningen om korruption och tjänstefel är tillräcklig och ser inte att det i utredningen har framkommit tillräckliga argument för att det ska finnas skäl att göra de föreslagna förändringarna.

Kommunen instämmer även i de synpunkter som utredningens expert juristen Lise Donovan (TCO) avgett i sitt särskilda yttrande.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-10-06 § 159 har föreslagit kommunstyrelsen besluta att anta bifogat remissvar som sitt eget och avge som Luleå kommuns svar till Justitiedepartementet.

Sammanträdet

Sana Suljanovic (M), Arvid Persson (M), Samuel Ek (KD), Thomas Söderström (L) och Dexter Krokstedt (SD) föreslår avslå arbetsutskottets förslag och tillstyrker utredningen i sin helhet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskotts förslag och Sana Suljanovic med fleras förslag mot varandra och finner att kommunstyrelsen bifaller arbetsutskottets förslag.

Beskrivning av ärendet

Utredningens övergripande uppdrag har varit att se över den straffrättsliga lagstiftningen om korruption och tjänstefel i syfte att säkerställa att lagstiftningen är effektiv, ändamålsenligt och anpassad till Sveriges internationella åtaganden. Utredningens uppdrag har enligt kommittédirektivet även varit att, oavsett ställningstagande i sak, lämna författningsförslag som innebär att tjänstefelsansvaret utvidgas till att omfatta även annat än åtgärder som vidtagits vid myndighetsutövning.

De delar i utredningen som är av särskilt intresse för kommunen är följande. Bestämmelserna om mutbrott ska av bland annat pedagogiska skäl samlas i en ny lag; *Lag om straff för vissa korruptionsbrott*. En ny straffbestämmelse med rubriken *missbruk av offentlig ställning* föreslås. Den ska till skillnad mot bestämmelsen i brottsbalken om *tjänstefel* inte gälla enbart vid myndighetsutövning utan även vid till exempel offentlig upphandling och omfatta så kallat lag- och domstolstrots. Bestämmelsen ska gälla när åtgärden eller underlåtenheten uppsåtligt görs för att otillbörligt missgynna annan eller uppnå en otillbörlig förmån för sig själv eller för annan. Något undantag för ringa brott föreslås inte. Inte heller görs något undantag för ledamöter av beslutande statliga eller kommunala församlingar.

Straffbestämmelserna om trolöshet mot huvudman och tjänstefel föreslås ligga kvar i brottsbalken och straffnivåerna för tjänstefel skärps. Det finns enligt utredningen inte skäl att ändra avgränsningen "vid myndighetsutövning" i den nuvarande bestämmelsen om tjänstefel. Motiveringen till detta är att bestämmelsen skulle göra tillämpningsområdet allt för vidsträckt och kan inte motiveras utifrån kartläggningen som gjorts av behovet av en reform.

Dialog

Dialog har hållits med HR-kontoret och inköp och upphandlingskontoret inom kommunstyrelseförvaltningen som delar bedömningarna i remissvaret.

Beslutsunderlag

- Remissvar över betänkandet SOU 2025:87, Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel, KLF Hid: 2025.10387
- Betänkande av SOU 2025:87 Utredningen om straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel, KLF Hid: 2025.8103
- Missiv till remiss av betänkande av SOU 2025:87 Utredningen om straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel, KLF Hid: 2025.8102
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande remiss av betänkande av SOU 2025:87 Utredningen om straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel, KLF Hid: 2025.10386
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-10-06 § 159, KLF Hid: 2025.10596

Beslutet skickas till

Justitiedepartementet

Remissvar över betänkandet SOU 2025:87, Straffrättsliga åtgärder mot korruption och tjänstefel

Ju 2025/01606

Sammanfattning av Luleå kommuns ställningstagande

Luleå kommun avstyrker utredningens förslag. Luleå kommun anser att den nuvarande straffrättsliga lagstiftningen om korruption och tjänstefel är tillräcklig och ser inte att det i utredningen har framkommit tillräckliga argument för att det ska finnas skäl att göra de föreslagna förändringarna.

Kommunen instämmer även i de synpunkter som utredningens expert juristen Lise Donovan (TCO) framfört i sitt särskilda yttrande.

Kommunens synpunkter

Allmänt

Systemet för ansvarsutkrävande av offentligt anställda består av tre huvudsakliga delar: en straffrättslig, en arbetsrättslig och en skadeståndsrättslig. Utredningen anser att i stället för kriminalisering bör i första hand andra handlingsdirigerande alternativ väljas såsom utbildning, information och införande av civilrättsliga regler om skadestånd. Av utredningen framgår att vissa har menat att det finns en övertro på straffrättsliga regler, att de snarast kan verka hämmande på effektiviteten i förvaltningen och leda till ökade handläggningstider.

Kommunen delar denna uppfattning. Det finns också en oro för att en utökad straffrättslig reglering medför att personer i större utsträckning kan komma att kräva att en tjänsteperson i tveksamma fall fattar ett gynnande beslut för den enskilde under "hotet" att tjänstepersonen annars kommer att bli polisanmäld för tjänstefel. Detta förekommer redan idag. Lagstiftaren har också sett att det finns anledning att skärpa regleringen när det gäller brott riktade mot tjänstepersoner, såsom förolämpning. Enligt kommunens uppfattning finns det större behov av att ge offentlighetsrättsligt anställda möjlighet att utföra sitt arbete på ett korrekt sätt utan att känna oro för okynnesanmälningar till polisen. Det finns en uppenbar risk för att fler polisanmälningar

som saknar grund kommer att göras. Av utredningen framgår att åklagare har betonat att en stor del av anmälningarna om tjänstefel helt saknar substans och görs på grund av missnöje med till exempel ett fattat beslut. Utökade straffrättsliga bestämmelser innebär sannolikt att polis och åklagare behöver lägga mer resurser på att utreda okynnesanmälningar som sedan skrivs av. Det är föga troligt att detta kommer att leda till att allmänhetens förtroende för offentlig verksamhet ökar.

Det framgår av utredningen att det redan finns ett omfattande regelverk och självreglering som syftar till att myndighetspersoners tjänsteutövning ska utföras på ett sakligt och opartiskt sätt. Kommunen delar utredningens uppfattning att det är av mycket stor vikt att allmänhetens förtroende för det offentligrättsliga arbetet upprätthålls och att tron på det demokratiska samhället består. För att uppnå detta behöver avsteg från uppsatta regelverk uppmärksammas och åtgärdas.

Däremot anser kommunen att detta inte uppnås genom att införa strängare straff och fler straffrättsliga bestämmelser, vilket har varit utredningens uppdrag.

I alla verksamheter händer det att förbiseenden görs och fel uppstår. För att komma till rätta med felaktigheter är det av stor vikt att det finns ett öppet klimat i myndigheterna så att medarbetare vågar berätta när något har uppstått som behöver åtgärdas eller rutiner förändrats så att det inte ska upprepas.

Kommunen delar de farhågor som omnämns i utredningen att om regleringen av det straffrättsliga tjänstefelsansvaret går för långt riskerar den att skapa en tjänstemannakår som blir rädd för att göra fel snarare än angelägen om att göra rätt. Detta kan leda till minskad effektivitet och sänkt kvalitet i verksamheter där det snarare finns ett stort behov av att beslut kan fattas i rätt tid. Det kan också medföra att handläggningen blir långsammare av rädsla för att allt inte är tillräckligt kontrollerat och att beslutsfattandet därmed tar längre tid. Det finns även en risk för utökad tystnadskultur där offentligt anställda inte vågar påpeka fel och brister av rädsla för att fokuset ska hamna på det egna agerandet och leda till åtal eller i vart fall att utsättas för polisförhör vilket är tillräckligt skrämmande för en tjänsteperson som enbart försöker utföra sitt arbete utifrån de förutsättningar som gäller.

Många gånger kan misstag också rättas genom att ett felaktigt beslut omprövas eller att beslutet överklagas till nästa instans. Därutöver finns tillsynsmyndigheter som utreder och lämnar kritik över myndigheternas ageranden inom sina specialiserade sakområden. Enbart det förhållandet att JO eller någon annan tillsynsmyndighet kan kritisera handläggningen är ofta tillräckligt ingripande för alla som kämpar med att utföra sitt ofta komplexa arbete på ett korrekt sätt. I de fall felen inte är möjliga att rätta finns i vissa situationer även möjligheter till skadestånd för den skadelidande.

För de jämförelsevis fåtal personer i offentlig verksamhet som medvetet vidtar brottsliga eller andra otillbörliga gärningar för att gynna sina egna eller andras intressen på ett ovidkommande sätt finns det enligt kommunens uppfattning tillräckliga sanktioner både straffrättsligt och arbetsrättsligt för att kunna ingripa mot ett sådant agerande.

Utredningen nämner att ett utökat straffansvar också skulle kunna bidra till att stärka tjänstemännens ställning gentemot otillbörliga politiska påtryckningar och därigenom säkerställa förvaltningens självständighet. Luleå kommun konstaterar att en politisk styrd verksamhet, såsom en kommun, bygger på att politiska beslut fattas där riktningen för verksamheten pekas ut och att tjänstepersoner därefter har till uppgift att verkställa uppdraget. Ett förhållningssätt där tjänstepersoner ska tryggas i sitt uppdrag gentemot politiken genom att peka på risken att uppdraget kan leda till straffrättsliga sanktioner kan inte vara den styrmodell som en offentlig verksamhet ska sträva efter.

Kommunen hyser även en farhåga för att införande av ytterligare straffsanktioner kommer att göra det mindre attraktivt att arbeta i offentlig verksamhet. Kommunen och regioner brottas redan nu med svårigheter att kunna rekrytera medarbetare till alla de viktiga funktioner som krävs för att tillhandahålla den välfärd till medborgarna som de har rätt att förvänta sig. Det behövs snarare att resurser läggs på utbildning, information och skydd för medarbetare mot otillbörliga påtryckningar, hot och våld i syfte att värna integriteten och tryggheten för medarbetare. Det kan samtidigt medföra att allmänhetens förtroende för den offentliga verksamheten stärks.

Missbruk av offentlig ställning

Kommunen avstyrker således även förslaget om införande av en ny straffbestämmelse, som är avsedd att omfatta allt utövande av offentlig tjänst eller offentligt uppdrag. Ett exempel som nämns är upphandlingar. Att genomföra upphandlingar är ett grannlaga arbete som kräver att kravställning och avtalsvillkor tas fram och att kontroll av att dessa är uppfyllda görs vid utvärderingen. Likaså genomförs även bedömningar av hur väl anbudens stämmer överens mot utvärderingsunderlaget. Utfallet av en upphandling innebär att den eller de som tilldelas avtalet får en förmån i form av ett avtal med en offentlig part. De anbudsgivare som förlorat upphandlingen kan uppleva att kraven är riktade för att passa en viss leverantör eller att utvärderingen inte är sakligt gjord vilket medfört att en annan part felaktigt har gynnats. Detta löses för närvarande genom att upphandlingen kan överprövas av domstol, vilket också används i stor utsträckning. Ett förfarande där det dessutom kan bli aktuellt att tjänstepersoner eller förtroendevalda blir polisanmälda för missbruk av offentlig ställning blir ett ytterligare moment som enligt kommunens uppfattning inte är önskvärd.

Såsom Lise Donovan lyfter i sitt särskilda yttrande är det många gånger fråga om processer i komplexa sammanhang, i flera led och med många personer involverade, såväl tjänstepersoner från flera förvaltningar som förtroendevalda. Vem som faktiskt är ansvarig för eventuellt missbruk av offentlig ställning i samband med en upphandling kan därför vara problematisk att avgöra vid en straffrättslig prövning.

Resultatet av en polisanmälan kommer inte heller innebära att en upphandling som är felaktigt utförd blir rättad. Den skadelidande kommer därmed inte att få någon rättelse genom att göra en polisanmälan. De sanktioner som finns redan idag innebär att den skadelidande har möjlighet att begära överprövning och skadestånd eller upphandlingsskadeavgift.

Därutöver anser kommunen att den föreslagna bestämmelsen är alltför vidsträckt och kommer att vara ytterst svår att förstå för den som anser att en felaktighet har begåtts och väljer att göra en polisanmälan. Även om enbart uppsåtliga åsidosättanden är avsedda att träffas av straffbestämmelsen kommer det inte att hindra att allt polisanmäls. Det ges inte heller något undantag för bagatellartade regelbrott eftersom det inte finns någon reglering

av ringa brott. Bestämmelsen kommer med all sannolikhet också att kräva åtskilliga resurser hos såväl polis som åklagare samt även domstolar eftersom utredningen hänvisar till att gränserna för vad som är straffbart kommer att utkristalliseras av rättspraxis.

Luleå Kommun